

Nr 66.

Av herr **Nilsson, Theodor, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom samt om stipendier åt elever vid sådana skolor.

När Kungl. Maj:t år 1935 förordnade därom, att särskilda utbildningsanstalter för arbetslös manlig ungdom inom stenhuggeriyrket i Blekinge samt Göteborgs och Bohus län och inom sågverks- och massaindustrien i Väster- norrlands län skulle inrättas togs ett av de hittills betydelsefullaste initiativen för bekämpande av särskilt ungdomsarbetslösheten i de ovannämnda av arbetslöshet hårt pressade länen. Genomförandet i det praktiska livet av berörda utbildning stötte emellertid på stora svårigheter. I detta sammanhang skola vi endast beröra vissa sociala avsnitt av de svårlösta problem, som det därvid gällde att bemästra. Framdeles torde vi få anledning erinra om de svårigheter av skilda slag, som på de olika orterna inställde sig då yrkes- skolorna för den arbetslösa ungdomen skulle organiseras och då skolorna skulle börja sin betydelsefulla verksamhet.

På grund av mångårig arbetslöshet rådde djup nöd och stor fattigdom hos de grupper, varifrån eleverna vid de efter hand sålunda upprättade yrkes- skolorna kommo. I förhållande till det stöd som lämnats elever vid övriga yrkesskolor i landet vidtogs också Kungl. Maj:t och riksdagen extra ordinära åtgärder i fråga om ekonomiskt stöd åt de i regel utblottade eleverna vid berörda yrkesskolor. Trots att stipendierna till elever vid sagda skolor kunna uppgå till 60 kronor per elev och månad och därtill vissa avgifter för elevernas olycksfallsförsäkring och för sjukvård bestridas av statsmedel hade skolornas syfte med säkerhet icke nåtts därest icke landsting, kommuner och enskilda sammanslutningar tillskjutit betydande belopp för att bidraga till elevernas underhåll med kläder och andra oundgängliga förnödenheter. Under år 1936 anslog Landsorganisationen 40,000 kronor och Kooperativa förbundet 15,000 kronor att fördelas mellan eleverna vid de då upprättade skolorna i Blekinge och Göteborgs och Bohus län för inköp av kläder och skodon, och utgjorde detta anslag i medeltal 92 kronor per elev. År 1937 anslog Svenska sten- industriarbetareförbundet för samma ändamål 10,000 kronor och Svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet 3,000 kronor, vartill Göteborgs och Bohus läns landsting samma år som beklädnadsbidrag till eleverna från länet anvisade 10,000 kronor. Även av de övriga berörda landstingen har anslag anvisats för att i möjligaste mån säkerställa elevernas möjligheter att vistas vid skolorna och att utan avbrott tillgodogöra sig undervisningen vid de

samma. Till de ovannämnda anslagen kommer att de kommuner varifrån eleverna kommit i regel måst bidra med 15 kronor per elev och månad till underhåll av skodon och kläder samt smärre oundgängliga dagliga utgifter, som eleverna haft. Det bör i detta sammanhang framhållas att de stipendier, som staten beviljat, i regel ha åtgått, och i många fall knappt räckt till att bekosta mat och logi. Och självfallet ha bidragen till sjukvård och försäkringsavgifter icke kunnat komma eleverna tillgodo på annat sätt än för vad medlen avsetts.

Särskilt på senare tid, då levnadskostnadsökningen blivit påtaglig, har det visat sig ganska svårt att erhålla mat och logi för 60 kronor, ty det är icke alltid möjligt att vid alla skolor anordna internat. Vid en ytterligare sänkning av den i vissa fall redan nu ganska låga standarden av kost och logi kan trivseln och arbetslusten hos eleverna äventyras. En dylik sänkning av standarden är så mycket mera betänkelig som hårda påfrestningar ändock komma under närmaste åren, enär de organisationer, som tidigare anvisat medel som bidrag till kläder m. m., förklarat, att de i fortsättningen icke kunna lämna detta ekonomiska stöd till de behövande eleverna. Även ha några kommuner förklarat, att de på grund av svåra ekonomiska förhållanden icke kunna i fortsättningen lämna det månatliga understödet till respektive elever. Det bör även i detta sammanhang framhållas, att trots den förbättring i arbetslöshetsläget, som i stort sett glädjande nog kan konstateras, äro dock hemmen i arbetslöshetsområdena så i grund utarmade att det tager många år av arbete och strävan innan de kunna lämna barnen någon hjälp för sin utbildning; i vart fall kan detta ske endast i enstaka fall.

En höjning av stipendiebeloppen i de båda högsta behovsgraderna, motsvarande den höjning av stipendierna, som departementschefen föreslår åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisningen är på grund av levnadskostnadsökningen och med hänsyn till att eleverna vid ifrågavarande skolor i allmänhet komma fullkomligt utblottade till skolorna synnerligen väl motiverad.

Vi ha ingalunda något att invända emot de sakkunnigas förslag därom, att stipendier även vid dessa skolor skola tilldelas eleverna enligt behovsprincipen. Men då det visat sig att de stipendier, som maximerats till 60 kronor per elev och månad, i stor utsträckning visat sig för knappa, bör den reducering av tilläggsstipendierna, som departementschefen förordar i anledning av att maximibeloppen för stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning höjts från nuvarande 35 kronor, 20 kronor och 15 kronor för månad till respektive 45 kronor, 25 kronor och 15 kronor, i regel icke äga rum.

I vart fall synes det oss befogat att riksdagen må medgiva Kungl. Maj:t, då särskilda skäl därtill äro, att tilldela tilläggsstipendium åt obemedlad elev med upp till 25 kronor. Likaså finna vi det angeläget, att den elev, som visserligen bor så nära skolan att han kan bo och äta hemma, men där hemmet

ändå är fattigt och urståndsatt att bidraga till elevens uppehälle och underhåll, skall kunna erhålla stipendier efter i övrigt föreliggande behovsgrad.

Evad det gäller de sakkunnigas yttrande angående anslaget för sjukvård m. m. åt eleverna vid sagda skolor (sid. 486) finna vi det föreslagna beloppet av 10 kronor per elev och år allt för lågt. Vid de redan upprättade skolorna ha avgifterna för eleverna till sjukkassan erlagts av andra medel än statsmedel, detta har sålunda i regel varit fallet vid skolorna i Göteborgs och Bohus län, men av orsaker, som vi i det föregående försökt visa, torde detta icke i fortsättningen låta sig göra. Enda möjligheten att eleverna framgent skola kunna vara sjukförsäkrade är att avgifterna erläggas med statsmedel. Vid sådant förhållande torde redan därigenom det av de sakkunniga föreslagna och av departementschefen förordade beloppet vara i det närmaste förbrukat, även om hänsyn tages därtill, att eleverna skola vara anslutna i erkänd sjukkassa enligt lägsta klassen. De sakkunniga framhålla vidare att vid vissa här ifrågavarande skolor en ganska omfattande elevtandvård bedreves och förklara, att något anslag för tandvård icke i fortsättningen torde böra förekomma, samt anföra som skäl härför bland annat att förslag om folktandvårdens ordnande inom en snar framtid torde föreligga till avgörande. Ehuru vi ingalunda vilja göra gällande, att eleverna vid berörda skolor skola erhålla av statsmedel bekostad fullständig tandvård, torde dock klokhet och förutseende bjuda att möjligheter beredas dessa unga människor att i särskilt ömmande fall bevara sina tänder från förstörelse. Denna vård, som självklart måste utföras innan det blir för sent, torde svårligen kunna uppskjutas till dess en i år beslutad folktandvård blir genomförd i praktiken, vilket torde taga en ganska avsevärd tid. Allt talar sålunda för att det beräknade anslaget för sjukvårdsavgifter m. m. — utöver dem för olycksfallsförsäkringsavgifter — bör sättas väsentligt högre än föreslagna 10 kronor per elev och år. Det synes oss som beloppet för nu ifrågavarande ändamål borde höjas till 20 kronor per elev och år för att något så när motsvara de behov som föreligga på detta område.

Med stöd av vad vi sålunda anfört hemställa vi,

att riksdagen måtte

I. besluta, att det under punkt 189 i åttonde huvudtiteln Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom beräknade beloppet för sjukvård m. fl. kostnader — utom avgifter för olycksfallsförsäkring — måtte beräknas till 20 kronor per elev och att anslaget till sjukvårds- och olycksfallsförsäkringskostnader höjes från föreslagna 28,000 kronor till 40,900 kronor, samt

II. i anledning av vad departementschefen anfört under punkt 192 förklara att vid prövning av stipendiebehoven elever, som under sin vistelse vid skolan äta och bo i sina hem men vid fall

av stor fattigdom i hemmet må kunna erhålla högsta tilläggstipendium, att riksdagen för sin del jämväl må medgiva, att i ömmande fall tilläggstipendium å 25 kronor må utgå med oreducerat belopp till elever, som erhålla stipendier enligt de båda högsta behovsgraderna.

Stockholm den 21 januari 1938.

Th. Nilsson.

J. G. Walles.

Rob. Berg.

Karl H. Andersson.
